

Етика III разреди

Предметни професор: Весна Гаврић

Е-маил: gavric.vesna@outlook.com

Морално суђење

Неки од битних појмова за морално суђење су: моралне дилеме, моралне контроверзе, моралне заслуге, моралне санкције.

Морална дилема јесте ситуација неодлучности у којој појединац није сигуран како дјеловати („не знам шта учинити“), а најчешће је, свјесно или несвјесно, ријеч о немогућности одлучивања за неко од моралних начела, односно за неку од вриједности („не знам шта ми је важније“). За морално начело можемо рећи да је мјерило при доношењу моралног суда којим утврђујемо какве бисмо особе требале бити и/или како бисмо поступали у одређеној ситуацији. Вриједности су оријентацијски стандарди и преодце и водимо га у свом дјеловању. Може се доћи и до сукоба вриједности гдје појединац није сигуран како треба дјеловати (нпр. некеме је на првом мјесту породица, а некеме слобода). Моралне дилеме су познате још и као етичке дилеме. Моралност је увијек концентрисана на однос добра и зла. Нпр. Моралне дилеме се појављују када младић у средњој школи одлучи запалити столицу. Директори, након што су уочили ситуацију, информишу ученике да се особа која је одговорна за овај догађај пријави или ће сви сносити санкције. Тако постоји морална дилема између пријатеља криваца, који знају шта се десило: требају ли издати свој пријатеља како би избјегли казну, или би требали остати пријатељи и допустити масовну и неправедну казну.

Морална заслуга: У етичкој литератури од хеленског времена питање о моралној заслуги добило је карактер питања о томе да ли морал сам по себи вриједан или служи као средство за постизање других вриједности (моћ, част, посјед, признање). Питање је класичну форму добило код Платона: “Да ли је постизање добра циљ свих дјела, и да због тога треба да радимо све, а не да добро потчињавамо другим циљевима?”. С постизањем добра повезано је осјећање вишег задовољства. “Правичност је сама по себи најбоља за душу саму по себи”. Душа треба да чини правична дјела без обзира на награду. Ипак, награда за правичност (никетерија) долази човјеку и од људи и од богова. По Аристотелу, награда за добро дјеловање је задовољство, према којему треба тежити ради њега самога. Част, задовољство и углед су ваљана награда за добра дјела, али ти добици ипак служе продубљивању блаженства. Нововјековне етичке концепције одбијају хришћанско схватање о вјечном задовољству као награди за добро дјеловање. Такав “морал награде” није прихватиљив за Спинозу. Он сматра да блаженост није награда за врлину, него је сама врлина. “Наша највиша срећа и наше задовољство састоје се једино у спознаји бога, који нас наводи да чинимо само оно што љубав и осјећај дужности захтијевају”.

Појам санкције (лат. санцтио) има своје мјесто у свим подручјима људског дјеловања. Морална санкција настаје у вредновању људских дијела, одобравањем или осуђивањем њихових поступака. Сама индивидуа или морална заједница оцјењује те поступке као добре или као лоше. Моралне санкције могу имати реактивни или антиципативни карактер. Могу наступити након учињеног дијела или могу предупредити да се одређено дијело не учини. Тај карактер одређен је процјеном моралног квалитета конкретног учињеног дјела или прописивањем неопходних моралних квалитета будућих дијела. Моралне санкције су регулативно средство људске комуникације. Помоћу којих морална заједница држава важење одређених моралних вриједности и захтјева који се стављају пред појединце.

Задатак!

1. Навести три примјера моралних дилема.
2. Како долази до моралних санкција, и навести примјер за моралну санкцију?

Одговоре слати на е –маил адресу!